

การพัฒนาเยาวชนไทยระดับประถมศึกษาโดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียน

The Development of Thai Primary Pupils Using the Model of Arts
Activities Based on Multiple Intelligences to Enhance ASEAN Citizenship

วิสูตร โพธิ์เงิน

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา พื้นที่ในการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบฯ คือ จังหวัดในภูมิภาคตะวันตก และนำรูปแบบไปทดลองใช้ในจังหวัดกาญจนบุรี และนครปฐม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามใช้การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และในส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสารและการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนในเยาวชนระดับชั้นประถมศึกษา มีลักษณะเป็น Triple A model คือ (1) Arts Activities (2) ASEAN Community และ (3) Attitude องค์ประกอบในการออกแบบกิจกรรมศิลปะมี 5 ประการ คือ (1) แนวคิด (2) หลักการ (3) การกำหนดเป้าหมาย/สาระสำคัญ (4) การกำหนดหลักฐานและการประเมินผล และ (5) การกำหนดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น พบว่า กิจกรรมศิลปะพหุปัญญาส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนให้นักเรียนได้เป็นอย่างมาก

ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะฯ พบว่า ความสามารถทางพหุปัญญาของนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับปานกลาง ความเป็นพลเมืองอาเซียน อยู่ในระดับปานกลาง และนักเรียนทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: เยาวชนไทยระดับประถมศึกษา / รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา / ความเป็นพลเมืองอาเซียน

Abstract

The research objective is to generate and develop a model of arts activities based on multiple intelligences to enhance ASEAN citizenship. The research methodology is research and development (R&D) in the Western region education area (the lower central part). The experimental areas used are: 1) Kanchanaburi province, and 2) Nakornpathom province. The sample comprised students from grade 3 and students from grade 6. Quantitative analysis of data used to find the frequency, percentage, arithmetic mean value, standard deviation and, in the case of qualitative data from the documents and interviews using content analysis, the study found the following:

1. The Model of Arts Activities based on multiple intelligences. Triple A model consists of 3 principles. The 5 elements in art activities design included A: Arts Activities, A: ASEAN Community (ASEAN), and A: Attitude, which consists of the following 5 elements: (1) concept, (2) a principle that focuses on citizenship, (3) goal/essence orientation, (4) determination of evidence and evaluation, and (5) the formulation of learning activities; 2. the results of the experiment of using the Model of Arts Activities based on multiple intelligences found that the multiple intelligence ability of students grades 3 and 6 are at moderate level. Also, ASEAN citizenship are at the moderate level. Moreover, the satisfaction with using the Model of Arts activities based on multiple intel ligences for both the student grades of both schools at the high level; 3. the Model of Arts Activities based on the Multiple Intelligences to enhance ASEAN Citizenship assessment form teacher interviews found that Arts Activities based on Multiple Intelligences to enhance ASEAN Citizenship had benefits.

KEYWORDS: THAI PRIMARY PUPILS / MODEL OF ARTS ACTIVITIES BASED ON MULTIPLE INTELLIGENCES / ASEAN CITIZINSHIP

บทนำ

ประชาคมอาเซียนเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันระหว่าง 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง โดยความมั่นคงของอาเซียน ดำเนินการผ่านการเชื่อมโยงภายในภูมิภาคทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน กฎระเบียบ และประชาชน ประเทศไทย ในฐานะสมาชิกหนึ่งของอาเซียน รัฐบาลได้กำหนดนโยบาย กลยุทธ์การดำเนินงาน และดำเนินการการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมา สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม คือ การพัฒนาด้านการโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โครงสร้างระบบบริหารจัดการในระดับมหภาคและจุลภาค โครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน โครงสร้างระบบขนส่ง และการพัฒนาด้านทรัพยากรบุคคล

หลักสำคัญของการพัฒนาประเทศ คือ การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยกย่องคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของประชาชนให้ดีขึ้น รวมทั้งสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะองค์กรหลักในการกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศจึงได้ได้ วางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558 ภายใต้ วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยเป็นสมาชิกที่เข้มแข็งและสนับสนุนคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนอาเซียนร่วมกัน” แนวทางการพัฒนา 8 ยุทธศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอยู่ 2 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่มีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนามาตรฐานการศึกษาอาเซียน รวมทั้งทักษะฝีมือและภาษา โดยกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ คือ การศึกษาแรงงาน/ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่รัฐ และยุทธศาสตร์ที่ 6 การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของอาเซียน ที่มีเป้าหมายอยู่ที่การให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายสำคัญ คือ ภาคประชาชน ภาคแรงงาน/ผู้ประกอบการ และภาครัฐ ซึ่งจะต้องมีการขับเคลื่อนให้สอดคล้องสอดประสานในทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลนั้น สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้มีในเยาวชนคนไทย คือ การเรียนรู้เข้าใจภาษา อัตลักษณ์ และวัฒนธรรม สามารถยอมรับ และปรับตัวได้เป็นอย่างดีในความเป็นพลเมืองอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของอาเซียน มีเป้าหมายให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียน

องค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO) ได้ ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาให้ประชาชนของประเทศกลุ่มสมาชิกมีความเป็นพลเมืองอาเซียน จึงได้จัดทำหลักสูตรแกนกลางอาเซียน และประกาศใช้ในกลุ่มประเทศสมาชิก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 และเริ่มใช้กฎกติกาเดียวกันในปี พ.ศ. 2558 โดยกลยุทธ์หนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความเป็นพลเมืองอาเซียน ก็คือ การกำหนดให้มีหลักสูตรแกนกลางอาเซียนที่มีแนวคิด เป้าหมาย สาระสำคัญ และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ออกแบบสาระและการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

กลุ่มสาระหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติตน และของประเทศกลุ่มสมาชิกก็คือ กลุ่มสาระศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ โดยสาระ ศิลปะเป็นสาระวิชาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กมากที่สุด เพราะศิลปะสำหรับเด็กนั้น เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความคิดประสบการณ์ สภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม สร้างสรรค์ออกเป็นผลงานศิลปะ กิจกรรมศิลปะจึงสามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนได้ดี เพราะเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจต่าง ๆ รอบตัวเด็กมาบูรณาการ เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา อารมณ์ ร่างกาย ทักษะทางสังคม และความคิดสร้างสรรค์

วิรุณ ตั้งเจริญ (2536) ได้ให้ความหมายของ ศิลปะสำหรับเด็ก ไว้ว่า เป็นการแสดงออกของเด็กตามสภาพความสนใจ การรับรู้และความพร้อมของเด็กแต่ละคน โดยที่การแสดงออกนั้นจะแสดงออกด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ผ่านวัสดุที่เหมาะสม และปรากฏเป็นผลงานศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยประสาทตา หรือที่เรียกว่า “ทัศนศิลป์” ซึ่งเป็นการแสดงออกอย่างอิสระเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามลักษณะเฉพาะตัวการสร้างเสริมประสบการณ์ที่กว้างขวาง การกระตุ้นบุคลิกภาพด้วยวิธีต่าง ๆ รวมทั้งการเชื่อมโยงความคิดไปสู่ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอันดีงามอีกด้วย เป็นผลที่ได้จากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะของเด็ก ซึ่งการโยงความคิดจะเป็นไปได้ทั้งสองแง่ คือ การที่เด็กโยงความคิดด้วยตัวเองในลักษณะการรับรู้ การคิด การแสดงออก และการชื่นชมผลงาน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เด็กได้เชื่อมโยงความคิดไปสู่ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโดยตรง และอาจจะเป็นการเชื่อมโยงความคิดอีกลักษณะหนึ่ง ที่เกิดจากการเสนอแนะการพูดคุยและการวิพากษ์วิจารณ์ เด็กสามารถตรวจสอบโลกภายนอกได้อย่างกว้างขวาง และสามารถพบเห็นข้อแตกต่างและข้อดีงามด้วยตัวเอง โดยวิธีการทางธรรมชาติ

เป้าหมายทางการศึกษาที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการตอบสนองหรือตอบรับต่อบุคคล ความคิด และการซาบซึ้ง ยังเป็นคุณค่าและรสนิยมทั้งในตนเอง ผู้อื่น และ

สภาพแวดล้อม ดังนั้นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียน ซึ่งมีความหลากหลายในเนื้อหาสาระ และมีหลายมิติที่เชื่อมโยงกัน จึงสามารถดำเนินการผ่านกิจกรรมศิลปะได้เป็นอย่างดี โดยการบูรณาการกิจกรรมศิลปะกับสาระสำคัญของความเป็นพลเมืองอาเซียน ได้แก่ (1) การรู้จักอาเซียน (2) การตระหนักถึงคุณค่าของอัตลักษณ์และความหลากหลาย (3) การเชื่อมโยงโลกและท้องถิ่น และ (4) การทำงานร่วมกันเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน โดยการเรียนรู้ในมิติคน มิติสถานที่ มิติวัตถุ และมิติแนวความคิด ของกลุ่มประเทศอาเซียนได้เป็นรูปธรรม และเรียนรู้ผ่านธรรมชาติของเด็กเพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นพลเมืองอาเซียนที่ดี

เด็กแต่ละคนมีความสามารถทางปัญญาหรือเชาวน์ปัญญาที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจะส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียน ต้องคำนึงถึงความสามารถทางปัญญาที่แตกต่างกันถึง 8 ด้าน ตามทฤษฎีพหุปัญญาของ การ์ดเนอร์ (Gardner, 1999) ที่ระบุว่า เด็กมีความถนัดและความสามารถทางปัญญาในด้านที่ต่างกันและมากน้อยไม่เท่ากัน ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมศิลปะจึงควรมีความหลากหลาย และสามารถส่งเสริมปัญญาได้หลาย ๆ ด้าน เพื่อช่วยให้เด็กทุกคนมีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน ไปพร้อม ๆ กับช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพหรือความสามารถเฉพาะตนของเด็กด้วย

เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านแตกต่างกัน การผสมผสานของความสามารถด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันนี้ ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละคน ดังนั้น การทำให้เด็กได้ค้นพบเอกลักษณ์ของตน ภาควิไมใจในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่น รวมทั้งเห็นคุณค่าและเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เด็กก็จะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะเดียวกันก็มีความเคารพในผู้อื่นและอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน บนฐานความแตกต่างที่หลากหลายตามธรรมชาติของเด็กที่ต้องเติบโตขึ้นในบริบทใหม่ของสังคมแบบกลุ่มประเทศอาเซียนนี้ที่เต็มไปด้วยความหลากหลายของคน สังคม วัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องสำคัญที่นักการศึกษาควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำองค์ความรู้ด้านการกิจกรรมศิลปะและทฤษฎีพหุปัญญา และสภาพความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษามาพัฒนา รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมและความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษาที่เป็นต้นแบบกิจกรรมศิลปะ ที่ครู อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนให้กับเยาวชนไทยได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. พัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา
2. ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ด้วยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
3. ประเมินความพึงพอใจและเจตคติของผู้ใช้ที่มีต่อรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ในการศึกษา ภูมิภาคตะวันตก (ภาคกลางตอนล่าง) ประกอบด้วย จังหวัด สุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ประชากรในการวิจัย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา และกลุ่มที่ 3 นักเรียนระดับประถมศึกษาในภูมิภาคตะวันตก มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา ได้จากการสุ่มประชากรกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 10 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษาเป็นเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาที่มีช่วงอายุระหว่าง 7 -12 ปี ตามทฤษฎีพัฒนาการทางด้านศิลปะของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) ผู้วิจัยได้ทดลองกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 โดยทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยกำหนดจังหวัดในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยใช้หน่วยโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนในเมืองเป็นหน่วยสุ่มในลำดับขั้นต่อจากจังหวัด และสุ่มอย่างง่าย

ในระดับชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ โรงเรียนอนุบาลหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี และโรงเรียนเทศบาล 1 วัดลำลูกบัว จังหวัดนครปฐม

3) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินผลเพื่อปรับปรุง และพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอนและนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา

3.3 ตัวแปรในการศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ (1) ความเป็นพลเมืองอาเซียน (2) ความสามารถทางพหุปัญญา และ (3) ความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่อกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

กรอบแนวความคิดของการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย และส่วนที่ 2 กรอบแนวความคิดของการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1) การพัฒนาการแสดงออกทางศิลปะขึ้นการเขียนภาพอย่างมีความหมาย (the schematic stage) ของเด็กระดับประถมศึกษา ได้แก่ ช่วงอายุ 7 – 9 ปี และศึกษาขั้นรวมกลุ่ม (the gang age) ของเด็กช่วงอายุ 10–12 ปี ตามแนวของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957)

2) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะตามหลักการ 4 หลักการสำคัญของ Hume (2009) ได้แก่ (1) ศิลปะปฏิบัติ (2)สุนทรียศาสตร์ (3) ประวัติศาสตร์ และ (4) การวิจารณ์

3) แนวคิดพหุปัญญาของ การ์ดเนอร์ (Gardner, 1999) ปัญญาชุดที่ 1 คือ ปัญญาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา (linguistic intelligence) ด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์ (logical-mathematical intelligence) ด้านดนตรี (musical intelligence) ด้านร่างกาย-การเคลื่อนไหว (bodily-kinesthetic intelligence) ด้านมิติ (spatial intelligence) ปัญญาชุดที่ 2 คือ ปัญญาส่วนตัว (personal intelligence) ประกอบด้วย ปัญญาสองด้าน คือ ด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (interpersonal intelligence) และด้านความเข้าใจตนเอง (intrapersonal intelligence) ปัญญาด้านสุดท้าย คือ ด้านธรรมชาติ (naturalist intelligence) ซึ่งมีทั้งหมด 8 ด้าน และเป็นสิ่งที่เด็กมีแต่จะมีมากมีน้อยในแต่ละด้านขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

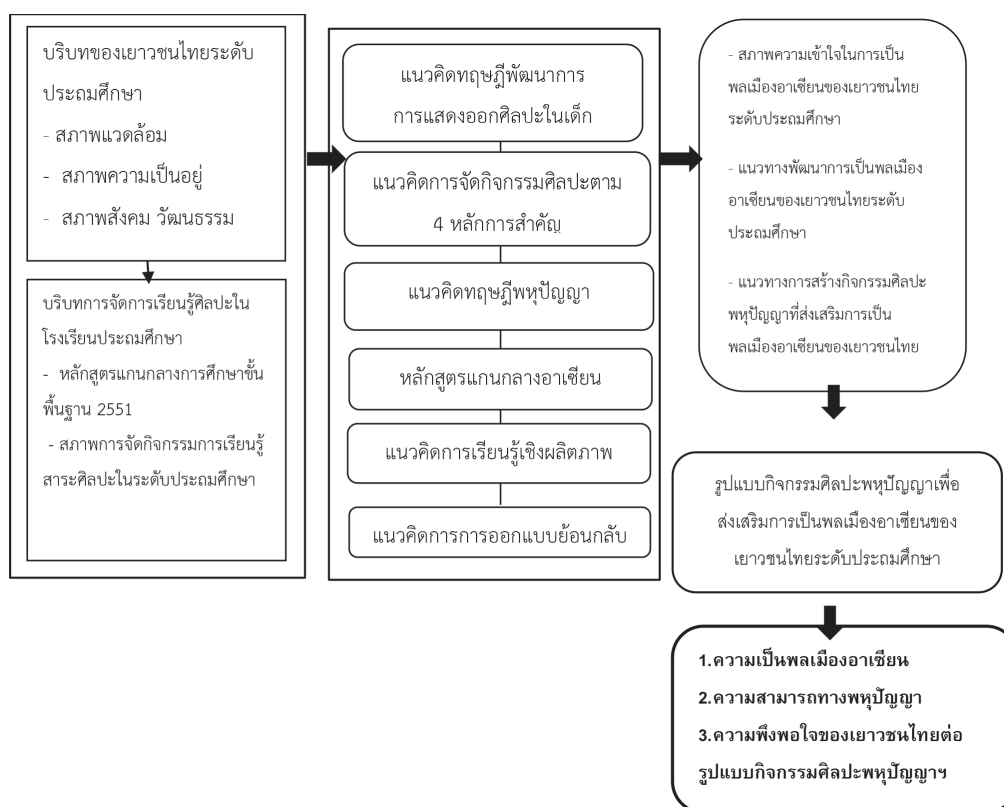
4) แนวคิดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ (productivity based learning) (ไพฑูรย์สินลาธน์, 2549) ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเรียนรู้จากครุต้นแบบ ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบ authentic learning เพื่อให้ผู้เรียนสร้างชิ้นงานเป็นผลผลิตของตนเอง

5) หลักสูตรแกนกลางอาเซียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557; USAID, 2012) ที่มีสาระสำคัญ 5 ประการ คือ (1) ความรู้อาเซียน (2) การเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์และความหลากหลาย (3) การเชื่อมโยงโลกและท้องถิ่น (4) การส่งเสริมความเสมอภาคและความยุติธรรม และ (5) การทำงานร่วมกันเพื่ออนาคตที่ยั่งยืนและมั่นคง โดยมีแนวทางการเรียนรู้อาเซียนผ่าน 4 มิติ ได้แก่ (1) ประชาชน (2) สถานที่ (3) วัตถุ และ (5) แนวความคิด

6) แนวคิดการออกแบบย้อนกลับ (backward design) ของ Wiggins and McTighe (2004) ที่มี 3 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดเป้าหมายที่คาดหวัง (2) การกำหนดหลักฐานและวิธีการประเมินผล และ (3) การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการสอน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา มีกลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 6 แนวคิดที่สำคัญข้างต้น มาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดทฤษฎีในการศึกษา และมีการดำเนินการวิจัยเป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 (Develop: D₁) ขั้นตอนที่ 2 (Research: R₁) ขั้นตอนที่ 3 (Develop: D₂) และขั้นตอนที่ 4 (Research: R₂) สรุปได้เป็นภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 Research (R_1) การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะในเด็ก และความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 Development (D_1) การพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 Research (R_2) การนำรูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษาไปทดลองใช้ในโรงเรียนจำนวน 2 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4 Development (D₂) การประเมินผล และปรับปรุงรูปแบบกิจกรรม ศิลปะพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา

เครื่องมือและคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชุด ใช้ในการเก็บข้อมูลใน 3 ขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

1. **ขั้นตอนที่ 1 R₁** ใช้แบบสำรวจความเป็นพลเมืองอาเซียน ในการศึกษาและสำรวจ ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อการพัฒนารูปแบบฯ

ซึ่งประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และความตรงเชิงโครงสร้างเนื้อหา (content validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการคำนวณ IOC มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสำรวจมีค่าเท่ากับ 0.84 และผู้วิจัยได้หาค่าประกอบเชิงยืนยันตัวแปรแฝงความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ปัจจัยยืนยัน (factor analysis) ปัจจัยที่ 2 ตัว ผลการวัดแบบจำลองแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการวัดตามสมมติฐานการศึกษาพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 33.87$, $df = 22$) ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่ามีความมากกว่า 0.05 ($p = 0.051$) และอัตราส่วนระหว่าง χ^2 และระดับความเป็นอิสระเท่ากับ 1.54 อธิบายรูปแบบการวัดไม่แตกต่างจากข้อมูลเชิงประจักษ์หรืออาจสรุปได้ว่ารูปแบบการวัดพอดี ข้อมูลเชิงประจักษ์

2. **การวิจัยขั้นตอนที่ 2D₁** ใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

3. **การวิจัยขั้นตอนที่ 3 R₂** ใช้แบบประเมิน 2 ชุด คือ (1) แบบประเมินความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา สำหรับเป็นเครื่องมือที่นักเรียนใช้ประเมินตนเอง ประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และความตรงเชิงโครงสร้างเนื้อหา (content validity) โดยใช้หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งแบบประเมินมีสร้างขึ้นมีค่า $IOC = 1.00$ ข้อเสนอแนะให้ปรับภาษาให้เหมาะสมวัยและตัดประเด็นที่เกี่ยวข้องและ (2) แบบประเมินพหุปัญญา 8 ด้านของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา เป็นการประเมินตามสภาพจริง เครื่องมือนี้ประกอบด้วย แบบสังเกต ประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

4. การวิจัยขั้นตอนที่ 4 R₂ ใช้เครื่องมือ 2 ชุด เพื่อประเมินรูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา คือ

(1) แบบประเมินความพึงพอใจของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา ที่มีต่อการใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา ซึ่งประเมินคุณภาพของเครื่องมือนี้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และความตรงเชิงโครงสร้างเนื้อหา (content validity) โดยใช้หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งแบบประเมินมีสร้างขึ้นมีค่า IOC = 1.00 ข้อเสนอแนะให้ปรับภาษาให้เหมาะสมกับวัยประเด็นในสิ่งที่นักเรียนได้จากกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา และ (2) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นครูที่มีต่อการใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา ซึ่งประเมินคุณภาพของเครื่องมือนี้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลและพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ พัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะฯ ทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะฯ และประเมินรูปแบบกิจกรรมศิลปะฯ

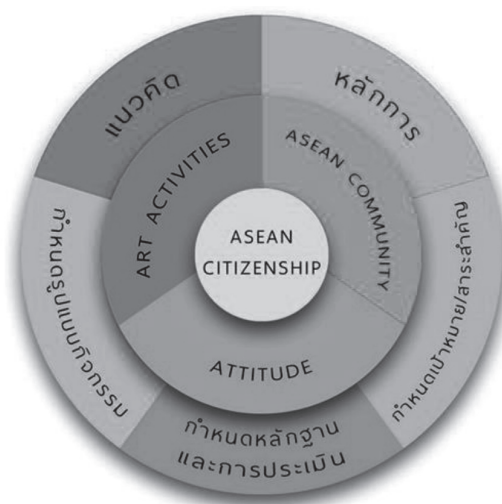
การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากศึกษาเอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วนำเสนอเป็นรายประเด็น พร้อมภาพประกอบ และข้อมูลจากแบบสำรวจ ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นจึงนำเสนอในลักษณะตารางและความเรียง

ผลการวิจัย

(1) รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนในเยาวชนระดับชั้นประถมศึกษา คือ รูปแบบ Triple A model ประกอบด้วย 3 หลักการ และแนวทาง 5 องค์ประกอบในการออกแบบกิจกรรมศิลปะ ประกอบด้วย A: Arts Activities (กิจกรรมศิลปะ) หมายถึง กิจกรรมการปฏิบัติการสร้างสรรค์ในรูปแบบผลงานทางทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ และการแสดงละคร บทบาทสมมติของเด็กและเยาวชน A: ASEAN Community (ประชาคมอาเซียน) หมายถึง หมายถึง การรวมตัวกันเป็นประชาคมกลุ่มประเทศ

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บนรากฐานของกฎเกณฑ์ร่วมกัน มีการเชื่อมโยง ทั้งทางกายภาพ กฎระเบียบ และประชาชน และการมุ่งเน้นการปฏิบัติที่ดีเพื่อ สู่สันติภาพและความมั่นคง การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม และ **A: Attitude** (ทัศนคติ) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดภายในการมอง การพิจารณาสร้างความเข้าใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ มวลประสบการณ์ ในการดำเนินชีวิตในทางที่ดีเชิงบวก ซึ่งประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิด 2) หลักการ โดยมีจุดเน้นในเรื่องความเป็นพลเมืองอาเซียน คือ (2.1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน (2.2) ความภูมิใจในความเป็นพลเมืองอาเซียน (2.3) จิตสำนึกสาธารณะ (2.4) รู้จักหน้าที่ และ (2.5) การเคารพผู้อื่น 3) การกำหนด เป้าหมาย/สาระสำคัญ 4) การกำหนดหลักฐานและการประเมินผล และ 5) การกำหนดรูปแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ในองค์ประกอบข้อนี้จะมุ่งเน้นการออกแบบการเรียนรู้ที่สร้างเป็นชิ้นงาน หรือผลงาน โดยที่ในการออกแบบกิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของศิลปะ

ภาพ 2 รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา

(2) ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียน พบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนในเยาวชน ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ที่มีการจัดกิจกรรมใน 2 รูปแบบ คือ **รูปแบบที่ 1** การจัดกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในช่วงเวลาเรียนเพิ่มเติมที่โรงเรียนอนุบาลหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี และ **รูปแบบที่ 2** การจัดกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา บูรณาการในสาระรายวิชา โรงเรียนเทศบาล 1 จังหวัดนครปฐม ซึ่งผลการศึกษาจากการใช้กิจกรรมศิลปะพหุปัญญา ในทั้ง 2 รูปแบบประเด็นที่ศึกษาได้แก่ความสามารถทางพหุปัญญา และความเป็นพลเมืองอาเซียน มีรายละเอียดดังนี้

(2.1) ความสามารถทางพหุปัญญาของนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 ของการจัดกิจกรรมทั้ง 2 รูปแบบในทั้งสองโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และความเป็นพลเมืองอาเซียนใน 3 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านความรู้อาเซียน 2) ด้านทักษะอาเซียน และ 3) ด้านเจตคติการเป็นพลเมืองอาเซียน ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลหนองปรือ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านเจตคติการเป็นพลเมืองอาเซียนอยู่ในระดับมาก ในด้านความรู้อาเซียนและทักษะอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 วัดลำลูกบัว ทั้ง 2 ระดับ มีความเป็นพลเมืองอาเซียนอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน

(2.2) นักเรียนทั้งสองระดับของทั้งสองโรงเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา อยู่ในระดับมาก

(3) ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียน พบว่า กิจกรรมศิลปะพหุปัญญาส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนให้นักเรียนได้ในระดับมาก

อภิปรายผล

รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนในเยาวชนระดับชั้นประถมศึกษา คือ รูปแบบ Triple A model ประกอบด้วย 3 หลักการ และแนวทาง 5 องค์ประกอบในการออกแบบกิจกรรมศิลปะ ประกอบด้วย 1) กิจกรรมศิลปะ (Arts Activities: A) 2) ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: A) 3) ทักษะ (Attitude: A) แนวทาง 5 องค์ประกอบ คือ 1. แนวคิด 2. หลักการ 3. การกำหนดเป้าหมาย/สาระสำคัญ 4. การกำหนดหลักฐานและการประเมินผล และ 5. การกำหนดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในองค์ประกอบข้อนี้จะมุ่งเน้นการออกแบบการเรียนรู้ที่สร้างเป็นชิ้นงานหรือผลงาน มีความสอดคล้องกับแนวคิดสำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2536; ศิริจันทร์ ศรีนวนนิต, 2549; อารี สุทธิพันธ์, 2532) และยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (ทิพย์พาพร ดันติสุนทร, 2555; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) และผลจากการศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนในเยาวชนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ที่มีการจัดกิจกรรมใน 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การจัดกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในช่วงเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และ รูปแบบที่ 2 การจัดกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา บูรณาการในสาระรายวิชา ในด้านความสามารถทางพหุปัญญาของนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 และประถมศึกษา

ปีที่ 6 ของการจัดกิจกรรมทั้ง 2 รูปแบบ อยู่ในระดับปานกลาง ไม่แตกต่างกัน เพราะ กิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เป็นกิจกรรมศิลปะที่พัฒนาปัญญาทั้ง 8 ด้านมีความหลากหลายทั้งกิจกรรมการออกแบบ ทัศนศิลป์ กิจกรรมดนตรี และกิจกรรมนาฏศิลป์ ไปพร้อมด้วยกันโดยไม่ได้มุ่งเน้นปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเฉพาะ ตอบสนองพัฒนาการและความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน โดยที่กิจกรรมศิลปะพหุปัญญา นั้นเป็นการในสอนตามหัวข้อแนวคิดหลัก คือ การเน้นการบูรณาการในตัวโดยที่กิจกรรมศิลปะพหุปัญญา มุ่งเน้นการพัฒนาองค์รวมของปัญญาของผู้เรียน สอดคล้องกับ อาร์มสตรอง โธมัส (2542) ในเรื่องรูปแบบการสอนในการบูรณาการโดยกำหนดเป็นแนวคิดการบูรณาการ โดยกำหนดเป็นหัวเรื่องสำคัญในการดำเนินการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งไม่มุ่งเน้นปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ การออกแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา ในรูปแบบแนวคิด (theme) ความเป็นพลเมืองอาเซียนที่ผ่านการทำกิจกรรมแบบบูรณาการผ่านมิติคน มิติวัตถุ มิติสถานที่ สอดรับกับแนวคิด ASEAN Curriculum Sourcebook ที่เป็นคู่มือสำหรับการจัดการเรียนรู้อาเซียนศึกษา เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ของประเทศสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประกอบด้วย 5 หัวเรื่อง (theme) ประกอบด้วย 1) การรู้จักอาเซียน (Knowing ASEAN) 2) การให้คุณค่าของอัตลักษณ์และความหลากหลาย (valuing identity and diversity) 3) การเชื่อมโยงจากโลกสู่ท้องถิ่น (connecting global) 4) สนับสนุนส่งเสริมความเท่าเทียมและความยุติธรรม (promoting equity and justice) และ 5) ทำงานร่วมกันเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน (working together for a sustainable future) นอกเหนือจากนี้รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา ยังสอดคล้องกับแนวทาง 5 มิติของพหุวัฒนธรรมศึกษา (Five Dimension of Multicultural Education) ของ Banks and Banks (2005) ซึ่งประกอบด้วย 1) การบูรณาการเนื้อหา (content integration) 2) การสร้างองค์ความรู้โดยเน้นการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (knowledge construction: developing critical thinking) 3) จัดการเรียนการสอนยึดเน้นความเท่าเทียม (equity pedagogy) 4) การลดอคติ (prejudice reduction) และ 5) สร้างพลังอำนาจให้เกิดขึ้นกับวัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคมของโรงเรียน (empowering school cultural and social structure) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติที่ 1 ถึงมิติที่ 4 จะปรากฏอยู่ในรูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา

ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองอาเซียนใน 3 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านความรู้อาเซียน 2) ด้านทักษะอาเซียน และ 3) ด้านเจตคติการเป็นพลเมืองอาเซียน ของนักเรียนที่จัดกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในช่วงเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ พบว่าในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความเป็นพลเมือง

อาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านเจตคติการเป็นพลเมืองอาเซียนอยู่ในระดับมาก ในด้านความรู้อาเซียนและทักษะอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนผลการศึกษาความเป็นพลเมืองอาเซียนที่การจัดกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา บูรณาการในสาระรายวิชา ผลการประเมินความเป็นพลเมืองอาเซียนทั้ง ประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 มีความเป็นพลเมืองอาเซียนอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน ซึ่งสูงกว่าการจัดกิจกรรมแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรในชั่วโมงเพิ่มเวลาเรียนลดเวลารู้ จากสภาพการจัดกิจกรรมโดยการบูรณาการในสาระวิชาทำให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ที่ผ่านมาแล้วผนวกกับกิจกรรมที่บูรณาการศิลปะอาเซียนและการส่งเสริมความเป็นพลเมืองทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในองค์รวม เชื่อมโยงสาระอาเซียนกับสาระอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น และผลสะท้อนจากนักเรียนทั้งหมดเห็นว่ากิจกรรมศิลปะพหุปัญญา ทั้งที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมที่บูรณาการในสาระวิชาได้ช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในอาเซียนในมิติต่าง ๆ ส่งเสริมทักษะอาเซียนและเสริมสร้างเจตคติที่ดี สอดคล้องกับคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมือง คือมีความรู้ความเข้าใจในอาเซียน มีทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศและความภาคภูมิใจในความเป็นอาเซียน (แพรวภัทร ยอดแก้ว, 2555; สมใจ จีรติฐ, 2556; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557) อันจะก่อให้เกิดการหล่อหลอมและตกผลึกทางความคิด เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและการรวมตัวของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนพบว่า กิจกรรมศิลปะพหุปัญญาส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนให้นักเรียนได้เป็นอย่างมาก เพราะ ลักษณะของกิจกรรมทำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย สามารถกระตุ้นความสนใจ เสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม และความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องอาเซียนได้ง่ายขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของอาเซียนเพิ่มขึ้น นักเรียนได้มีทักษะการสื่อสารภาษาของอาเซียน การแสดงออกถึงการสื่อสารเชิงบวก รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น โดยที่นักเรียนได้ฝึกฝนกระบวนการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลผ่านการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะพหุปัญญา เน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม มีการแสดงออกถึงการทำงานเป็นระบบ และรู้บทบาทหน้าที่ในการทำงานของตนเพิ่มมากขึ้น มีการแสดงความคิดเห็น ได้มีปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา ทำกิจกรรม ได้แสดงออกถึงความเข้าใจในความเสมอภาค การให้เกียรติ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความเห็นใจ และความยินดีได้อย่างเหมาะสม มีการรับรู้ เข้าใจ และการชื่นชมในความเป็นชนชาติไทย และการเป็นประชาชนในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพิ่มมากขึ้น เพราะเมื่อจัดกิจกรรมแบบบูรณาการทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้ง จนเกิดเป็นความภาคภูมิใจและรักความเป็นไทยมากขึ้น

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเยาวชนไทยระดับประถมศึกษาโดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนที่ได้จากการศึกษา มีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา และโรงเรียนสามารถนำรูปแบบกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียน (Triple A Model) ไปใช้ในโรงเรียน ซึ่งเป็นแนวทางการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนที่สอดคล้องกับธรรมชาติความสามารถทางปัญญาทั้ง 8 ด้าน และผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ

1.2 ควรสร้างความรู้ความเข้าใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนในเด็กและเยาวชน นอกเหนือจากสาระความรู้อาเซียน ควรจะต้องส่งเสริมทักษะที่สำคัญอื่น ๆ ในศตวรรษที่ 21 และการมีเจตคติที่ดี การลดอคติต่อผู้อื่น และตระหนักในความสำคัญของตนเองต่อการเป็นพลเมืองอาเซียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบหรือนำรูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนระดับประถมศึกษาไปใช้ขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ หรือระดับชั้นอื่น ๆ ที่สูงขึ้น หรือนำไปต่อยอดความรู้ที่ได้จากการวิจัย

2.2 ควรศึกษาแนวทางกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อได้แนวทางการจัดกิจกรรมในรูปแบบใหม่ ๆ ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองอาเซียน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2549). *การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ*. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- แพรวภัทร ยอดแก้ว. (2555). *เอกสารประกอบการสอน รหัสวิชา 2000111 วิชาอาเซียนศึกษา (ASEAN Studies)*. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์, กลุ่มวิชาอาเซียนศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม, ประเทศไทย.

- ทิพย์พพร ตันติสุนทร. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2536). *ศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมใจ อึ้งอิทธิ. (2556). *กลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองอาเซียนที่พึงประสงค์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *Civic Education พล้งเยาวชน พล้งเมือง: การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). *เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558*. สืบค้นจาก http://asean.bangkok.go.th/images/asean/strategy_THA.pdf
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). *คู่มือหลักสูตรอาเซียน (ASEAN Curriculum Sourcebook)*. สืบค้นจาก <http://www.ptt1.net/doc/news/Guide%20ASEAN%20Thai.pdf>
- ศิริจันทร์ ศรีนวนนิต. (2549). *การศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเล่นิทาน โดยใช้กิจกรรมศิลปะและการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความพึงพอใจของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- อารี สุทธิพันธ์. (2532). *ทัศนศิลป์และความงาม*. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- อาร์มสตรอง, โธมัส. (2542). *พหุปัญญาในห้องเรียน: วิธีการสอนเพื่อพัฒนาปัญญาหลายด้าน* [Multiple intelligence in the classroom] (อารี สันทรวี, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.

ภาษาอังกฤษ

- Banks, J. A., & Banks, C. A. M. (2005). *Multicultural education*. United States: Allyn and Bacon.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st Century*. New York: Basic Books Hariharan.
- Hume, H. D. (2009). *The art teacher's book of lists*. San Francisco: Jossey-Bass.

- Lowenfeld, V. (1957). *Creative and mental growth* (3rd ed.). New York: Macmillan.
- USAID. (2012). *The ASEAN curriculum sourcebook*. Retrieved from http://www.vnseameo.org/zakir/ASEAN_Curriculum_Sourcebook.pdf
- Wiggins, G., & McTighe, J. (2004). *Understanding by design professional development workbook*. USA: ASCD.

.....

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสูตร โพธิ์เงิน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
อีเมล: wisudpo@gmail.com, pongern_w@su.ac.th

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
ร่วมกับสำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.)